

Toplum ve Yayın Kurulu'ndan

Sağlık alanında hak talebi konusunda adım atan TTB, 6 Aralık'tan önce, kendisine muhatap olarak Sağlık Bakanı ile görüştü. Gerçi daha önce Maliye Bakanı'na gitmiş, daha sonrası için de Başbakan'dan randevu almıştı ama, Sağlık Bakanlığı bu konuda bir nirengi noktasıydı. Sağlık Bakanı ya da Sağlık Bakanlığı, hekimlerin ve sağlık personelinin sorunları için muhatap alınmalı mı? Bu doğru mudur? Sağlık Bakan(lığı), ülkedeki sağlık sorunlarını ve sağlık personelinin sorunlarını çözebilir mi?

Bu soruya birkaç noktada yanıt aranabilir. Birincisi, "1980 yılından sonra Sağlık Bakanlığı kaç bakan görmüştür?" sorusunun yanıtı ile. Tam 16. Ortalama bir yıldan biraz uzun olan Sağlık Bakanlığı ömrü ile, her şeyin çok hızla değiştiği bir (bu) ülkede bir şey yapmak olanaklı değildir. Nusret Hocamızın Halil Şıvgın'a söylediği gibi "siz[onlar] yolcu, biz hancıyız".

İkincisi, Sağlık Bakanlığı, 1980 sonrası geçirdiği değişikliklerle, zaten sağlık alanında bir şey yapamaz hale getirilmiştir. Daha doğrusu, halktan yana bir şey yapamaz hale...1980'li yıllarda uygulamaya başlanan Yapısal Uyarılama Politikaları ile, devletin geleneksel yapıları yerine, sınırlı da olsa demokratik denetimden "muaf" yeni bürokratik yapılar oluşturulmuştu. Örneğin Maliye ve DPT yerine, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı daha etkin kılınmıştır. Bu basit bir yapısal değişiklik değil, Dünya Bankası ve IMF politikalarını uygulama konusunda daha "tutarlı" ve "demokratik dalgalanmalardan" pek etkilenmeyen "ulusal-olmayan" bir dönüşümdür. Bu yapıların başına, geleneksel bürokrasi içinde aşama aşama yükselen bürokratlar yerine, çoğu yurt dışında okumuş ve/veya Dünya Bankası ve benzeri kurumlarda görev almış prensler getirilmiştir. Dolayısı ile, ulusal kurumlardan ziyade, uluslararası finans kurumlarına daha bağımlı kişilerin yönetimi gündeme getirilmiştir. Bu konudaki bir başka değişiklik, bütçe dışı olanakların kullanılmasının, istisna durumundan, kural haline değişmesi şeklindedir. Daha çok Maliye'nin denetimindeki (Parlamento'da tartışılıp) geleneksel bütçe yerine, sayısı artık uygulayanlarca da bilinmeyen çok sayıda fon ve bu fonların denetim dışı kullanımı gündeme gelmiştir. Tablo; iyi-kötü seçilmiş bir kurumda, yine iyi-kötü ulusal kararlar alınabilme olanağının olduğu bir zeminde, kuralları olan bir bürokratik süreç yerine, vicdanları ve/veya cüzdanelerinden uluslararası finans kurumlarına bağımlı prenslerin yönetimine sunulmuş, "ulusal" denetim dışındaki yeni yapıların, yine denetim dışı fonları kullanabildikleri "post-modern" bir süreç.

Geriye kalan bürokrasi ne olmakta? 1980 öncesi siyasal olarak faşist ve dinci militanların kadrolaşmasına sunulan, bürokratik yapılar, 1980 sonrası "kanun hükmünde kararname", personel rejiminin bozularak sözleşmeli personel rejiminin ön plana çıkarılması, "siyasallaştırma"nın sürdürülmesi ile, tahrip edilmiştir.

Bunun Sağlık Bakanlığı ile ilgisi ne? Bugün sağlık ile ilgili olanlar da dahil, parasal her gelişme/düzenleme konusunda ilgili bakanlık değil, "Hazine" söz sahibidir. Çok gündemde olan, başka deyişle "in" olan "projecilik", Sağlık Bakanlığı'na da kapsamına almıştır. Sağlık Bakanlığı dışına alınmış "Proje Koordinatörlüğü", Sağlık Bakanlığı'ndan ziyade, "Hazine" ve uluslararası finans merkezlerine sorumludur. Burada, yabancı dil bilen, eli-yüzü düzgün, bu alanda uluslararası bir diploması olan "personel" çalışmakta ve Dünya Bankası'nın ülkemize dayattığı projeyi yerine getirmeye çabalamaktadır. Bakanlık bütçesi dışında kullandıkları ve halkın daha sonra faiziyle ödeyeceği kredi biçiminde ülkemize verilen fonları kullanmaktadırlar. Bakanlık bürokrasisi ise, bildiğiniz gibidir. 1980 sonrası MC hükümetlerinin en çok tahrip ettiği Bakanlık olan Sağlık Bakanlığı, bu süre zarfında "gözden kaçmış" teknisyenleri ya temizleyerek, ya da etkisizleştirerek şimdilerde sağlık personelinin maaşlarını ödeyen (Bakanlık Bütçesinin % 75-80'i personel maaşlarıdır), personel tayinlerini yapan, ihalelerle uğraşan, var olan görevleri kişisel çıkarlarla bağdaştırma misyonunu güden, teknik alt yapısı önemli ölçüde kaybolmuş bir kurum niteliğindedir. Kadrolaşma had safhadadır. Denetleme işlevi üstlenmiş "Müfettişlik" biriminde çalışan Namık Erdoğan'ın şaibeli öldürülme olayı halen aydınlatılmamıştır. Kutlu Savaş'ın raporuna bile yansımış ihale olaylarında, çete bağlantıları söz konusu edilmiştir. En az Bakan değişikliği kadar sık müsteşar ve üst düzey bürokrat değişikliklerinin nedenleri üzerine çeşitli söylentiler aktarılmaktadır. Özcesi, Sağlık Bakanlığı'nın değil ülke insanına ve hekimlere, sağlık personeline, kendine bile hayrı yoktur.

TTB'nin Bakanlık(a) görüşmesi, bir prosedür gereği ve teşhir amaçlıdır. Belki de, en doğrusu, Hazine Müsteşarı ile ya da Dünya Bankası başkanı ile görüşmek gerekir. Bugün MAİ'den söz ediyoruz, ama yıllardır MAİ'ye giden yol döşenmiş, görüldüğü gibi...Ama, 6 Aralık ile, mesajın kime ve nasıl verilmesi gerektiği görülmüştür. Bundan sonra gidilecek yol, 6 Aralık'taki çıkışın anlamını belirleyecektir.

Dünya Bankası ve IMF'nin yönlendirmesine karşı, sağlık alanında yapılacaklar konusunda dergimizde bundan böyle yazı ve dosyalar bulacaksınız. Sağlığın ticarileşmesi ve keyfi uygulamalara karşı hukuk mücadelesinin yeri olduğundan yola çıkarak, sonraki sayılarımızın birer hukuk köşesi olmasına çalışacağız.

Bu sayımızın ağırlıklı konusu, Birinci basamak sağlık hizmetleri. Bülent Kılıç arkadaşımızın topladığı bu yazılar demeti, genel bir birinci basamak değerlendirmesinden, bazı illerde yapılmış durum tespiti çalışmalarına kadar bir kapsama sahip. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi mücadelesine katkıda bulunabileceğine inandığımız bu yazılara, özellikle katkınızı bekliyoruz.

Bu sayımızda bir de, yerel yönetimler yarasını ele almaya çalıştık. Onur Hamzaoğlu arkadaşımızın hem katılıp, hem de düzenlediği bu yazılar demeti, yerel yönetim alanında yapılmak istenen değişiklikler konusunda, farklı demokratik örgüt ve aydınların görüş ve tepkilerini içeriyor.

26-27 Aralık 1998, dergimizin 20. Yılı kutlayacağımız günler. Elinize o günden önce geçerse, sizleri de bu kutlamalarda aramızda görme fırsatı anlamındadır. Sonra geçerse, sizlerin yerine de kutlayacağımıza inanmanızı isteriz. Sevgi ve dostlukla.